

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
बौद्धदर्शन-विद्याशाखा

बौद्धदर्शनस्य शास्त्रप्रतिष्ठा- (B.A. Hons.)-चतुर्थवर्षस्य तथा बौद्धदर्शनस्य शास्त्रप्रतिष्ठा (Hons. with Course) -चतुर्थवर्षस्य पाठ्यक्रमः

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रसङ्केतः	पाठ्यक्रमविवरणम्	क्रेडिट	यूनिट	होरा
शास्त्रप्रतिष्ठाचतुर्थवर्षम्	सप्तमसत्रार्धम्	DSCC 16	आधारग्रन्थः- 1. आचार्यवसुबन्धुप्रणीतं विज्ञप्तिमात्रतासिद्धिप्रकरणद्वयम् (विंशतिकाविज्ञप्तिमात्रतासिद्धिः) प्रकाशकः सम्पूर्णानन्दसंस्कृत-विश्वविद्यालयः, वाराणसी। 2. आचार्यवसुबन्धुप्रणीता विज्ञप्तिमात्रतासिद्धिः (विंशतिकाविज्ञप्तिमात्रतासिद्धिः), प्रकाशकः- केन्द्रीय बौद्ध विद्या संस्थान, चोगलमसर, लेह लद्दाख।			
			1. आचार्यवसुबन्धोः व्यक्तित्वं कृतित्वञ्च । 2. योगाचारदर्शनस्य उत्पत्तिः विकासश्च । 3. विज्ञप्तिमात्रतावादस्य परिभाषा । 4. विज्ञप्तिमात्रतावादस्य प्रतिपादनम्, तैमिरिकदृष्टान्तस्य विश्लेषणं च । 5. असद्व्यावहारिकतास्य तात्त्विकव्याख्या ।	1	1	16-20
			1. बाह्यार्थप्रत्यक्षे आपत्तिचतुष्टयम् । 2. देशकालनियमप्रश्नः । 3. सन्तानानियमप्रश्नः कृत्यक्रियाप्रश्नश्च । 4. स्वप्न-प्रेतदृष्टान्तानाम् उपयोगः नरकदृष्टान्तविश्लेषणं च ।	1	1	16-20
			1. कर्मवासनासिद्धान्तः । 2. उपपादुकसत्त्वदृष्टान्तम् । 3. द्विविधायतनत्वसिद्धान्तः । 4. पुद्गल-धर्मनैरात्म्यप्रवेशः । 5. परमाणुवादपरीक्षणस्य आरम्भः ।	1	1	16-20
			1. परमाणुवादस्य विस्तृतनिरीक्षणम् । 2. स्वप्नप्रत्यक्षविश्लेषणम् । 3. परविज्ञप्तिप्रभावः मरणकारणं च । 4. परचित्तविज्ञानस्य समस्या उपसंहारश्च ।	1	1	16-20

		आधारग्रन्थ:- 1. आचार्यवसुबन्धुविरचितम् <i>अभिधर्मकोशम् [प्रथमकोशस्थानम्]</i>, सम्पादक:- द्वारिकादास शास्त्री, प्रकाशक:- बौद्धभारती, वाराणसी। सहायकाः ग्रन्थाः (Additional Readings) 1. आचार्यवसुबन्धुप्रणीतः अभिधर्मकोशः, महापंडित-राहुल-सांकृत्यायन-विरचितया नालन्दिनाभिधया टीकया परिशिष्टादिना च सहितः, सम्पादक:- संघसेनसिंहः, प्रकाशक:- राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नव देहली।			
		1. अभिधर्मकोशस्य महत्त्वम्, रचनाकालः, उद्देश्यं च । 2. अभिधर्मकोशकारस्य व्यक्तित्वं कृतित्वं च । 3. मङ्गलाचरणम्, शास्त्रप्रयोजनम्, अभिधर्मस्य आवश्यकता । 4. धर्मशब्दस्य नानार्थता, स्कन्धायतनधातूनां च वर्गीकरणस्य आवश्यकता ।	1	1	16-20
	DSCC 17	1. संस्कृतासंस्कृतधर्मविभागः । 2. असंस्कृतधर्मत्रयम् । 3. रूपादीनां स्कन्धानां सामान्यपरिचयः। 4. सास्त्रवानास्त्रवानां धर्माणां वर्गीकरणम् । 5. दुःखसमुदय-निरोधमार्गसत्यानां स्कन्धसम्बन्धः।	1	1	16-20
		1. पञ्चेन्द्रियाणि, पञ्चविषयाः, अविज्ञप्तिरूपं च । 2. चतुर्महाभूतानि । 3. इन्द्रियविषयविभागः । 4. अविज्ञप्तिरूपस्य विमर्शः । 5. वेदनासंज्ञाविज्ञानस्कन्धानां परिचयः ।	1	1	16-20
		1. अष्टादशधातुविस्तारः । 2. धात्वायतनयोः पारस्परिकसम्बन्धः। 3. स्कन्धायतनधातुत्रयस्य वर्गीकरणस्य प्रयोजनम् । 4. धर्मस्कन्धानां व्यापकत्वम् । 5. धातुविशेषलक्षणानि ।	1	1	16-20

		आधारग्रन्थ:- 1. धम्मपदं, सम्पादक:- डा. भदन्त आनन्द कौसल्यायन, प्रकाशन- भारतीय विद्या प्रकाशन, दिल्ली, 2016 2. थेरवाद-बौद्धदर्शनम्, लेखक: डा. सङ्घसेन सिंह, प्रकाशन- भारतीय बुक कार्पोरेशन, दिल्ली, 2021 3. पालि साहित्य का इतिहास, लेखक: -भरतसिंह उपाध्याय, प्रकाशन- हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग, 2008 4. बौद्धदर्शन प्रस्थान, लेखक:- प्रो. रामशंकर त्रिपाठी, प्रकाशन- केन्द्रीय उच्च तिब्बती शिक्षा संस्थान, सारनाथ, वाराणसी, 2015 सहायका: ग्रन्था: (Additional Readings) 1. What the Buddha Taught, Author- Walpola Rahula, Publisher- Grove Press, New York, USA, 1959 (first edition) 2. Theravada Buddhism: A Social History from Ancient Benares to Modern Colombo, Author: Richard F. Gombrich, Publisher- Routledge (imprint of Taylor & Francis), London, United Kingdom, 1988 (first edition), 2006 (second edition)
--	--	---